

Н.Є. Шолухо,
кандидат культурології, доцент
кафедри філософії та політології
Харківської державної
академії культури

НОВІТНІ КОНЦЕПЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Суперечливість статусу гуманітарних дисциплін зумовлює собою переосмислення їхнього функціонування не тільки в системі освіти, але й в суспільстві в цілому. Успадкована гуманітаристикою від філософії чільна позиція в формуванні світогляду впадає в антагонізм із виокремленням від інших наук через множинність істин і домінування суб'єктивної думки. Ситуація радикалізується шляхом дигіталізації, через яку розповсюджується маргінальний та фальсифікований контент, чим принижується статус гуманітаристики в очах громадськості.

Вивчення проблематики існування гуманітарних дисциплін дозволило експлікувати низку векторів трансформаційних процесів у даному сегменті пізнання та освіти.

Популяризація науки як переклад спеціалізованого знання на мову масового споживача є необхідною формою взаємодії учених із суспільством. Даний вектор потребує виходу за межі аудиторії в простір міста, встановлення комунікації з різними соціально-віковими верствами населення. Трансляція наукового доробку людства в спрощеній формі не тільки заохочуватиме до самоосвіти й підвищуватиме увагу громадськості до науки. Популяризація науки є вагомим складовою в аргументації необхідності фінансування інституту гуманітарної освіти суспільством і державою.

Зміна іміджу ученого відповідно до потреб гуманітарного знання XXI ст. зумовлена камерністю формату роботи ученого, малою чисельністю представників наукового знання, а також нематеріальністю й неприбутковістю результатів наукової роботи. Антропологічна складова в структурі іміджу ученого повертається як легалізована ще концепцією «життєвого світу» (1929 р.) Е. Гусерля та потребами популяризації науки. Українське суспільство успадкувало від Київської Русі шанобливе ставлення до освіти, проте, в системі цінностей наразі інтелект і професіоналізм не посідають чільних місць. Тому учений-гуманітарій має бути постаттю, яка окреслює напрями інте-

лектуального, етичного, національного розвитку. Потенціал даного вектору динаміки гуманітарного знання ще не оцінений ним у повному обсязі та здійснюється під впливом двох чинників: дешевої, але ефективної самореклами шляхом епатажної поведінки (наприклад, постать С. Жижека) та презентацією іронічної саморефлексії за допомогою соціальних мереж (наприклад, інтернет-спільнота «Цинічний викладач»). Тоді як активне залучення високих технологій в освітньому процесі ставить під запитання сам факт існування постаті лектора. Відповідно до концепції французького філософа Ж.-Ф. Ліотара «кінець ери Професора» (1979 р.), технічні засоби і вільний доступ до будь-якої інформації знищують потребу в інституті лекторства. Натомість американський мислитель Г.-У. Гумбрехт спростував дану тезу концепцією «виробництва присутності» (2004 р.), відповідно до якої в фізичній присутності лектора наявні різні рівні й форми знання, синтезувати які самостійно не можливо. Тобто лектор виступає середохрестям видів інформації та забезпечує методично-консультативне спілкування.

Останнім вектором є перехід гуманітарної освіти від надання фактів до формування стилю мислення, здатного до самооновлення. Відповідно концепції «ризикованого мислення» (2006 р.) Г.-У. Гумбрехта, гуманітарні дисципліни мають залучати нестандартний, із позицій академічної науки, методичний інструментарій, забезпечуючи вміння самостійного мислення, ведення дискусій, роботи з інформацією. Власне, «ризиковане мислення» – це територія, де задіяні як творча уява з інтуїцією, так і раціональне мислення.

Отже, за умов, коли працедавцю потрібен фахівець, здатний легко засвоювати нові навички й володіти новітніми технологіями, гуманітарні науки спроможні забезпечити формування саме такого світогляду як кінцевого продукту своєї діяльності. Налагодження зв'язку з суспільством щодо демонстрації такого потенціалу є оптимальною моделлю існування гуманітарних дисциплін.